

‘Het omgaan met God, dat staat voorop’

*Benedictus van Nursia (480 – 547) was de stichter van de naar hem genoemde kloosterorde, de eerste westerse ooit. Priester-kunsthistoricus Antoine Bodar laat in het vierluik **Bodar op zoek naar Benedictus de rijke traditie van de benedictijnen zien en gaat in op hun spirituele betekenis in deze tijd.***

TEKST: JUDITH HOLTACKERS, BEELD: ATTILIO ULISSE

Als gelovige jongen fietste ik regelmatig vanuit de duinen waar mijn ouders een zomerhuisje huurden, naar de abdij van Egmond. Daar ontdekte ik de benedictijnen en de kloostertraditie. Vooral de liturgie en het gregoriaans grepen mij. Nadien ben ik in mijn gymnasiumtijd ook nog veelvuldig bij de trappisten in de “Achelse Kluis” geweest. Dat zijn cisterciënzers, die wél bij de benedictijnse familie horen maar sinds de late elfde eeuw strengere wegen zijn gegaan. Liturgisch thuisgekomen ben ik echter in de abdij van Vaals, Sint Benedictusberg. Ik ben daar oblaat – dat wil

zeggen: op bijzondere wijze verbonden met de abdij – en kom daar dus sinds jaren met regelmaat. Mijn liturgische bijscholing heb ik aan de benedictijnen daar te danken.

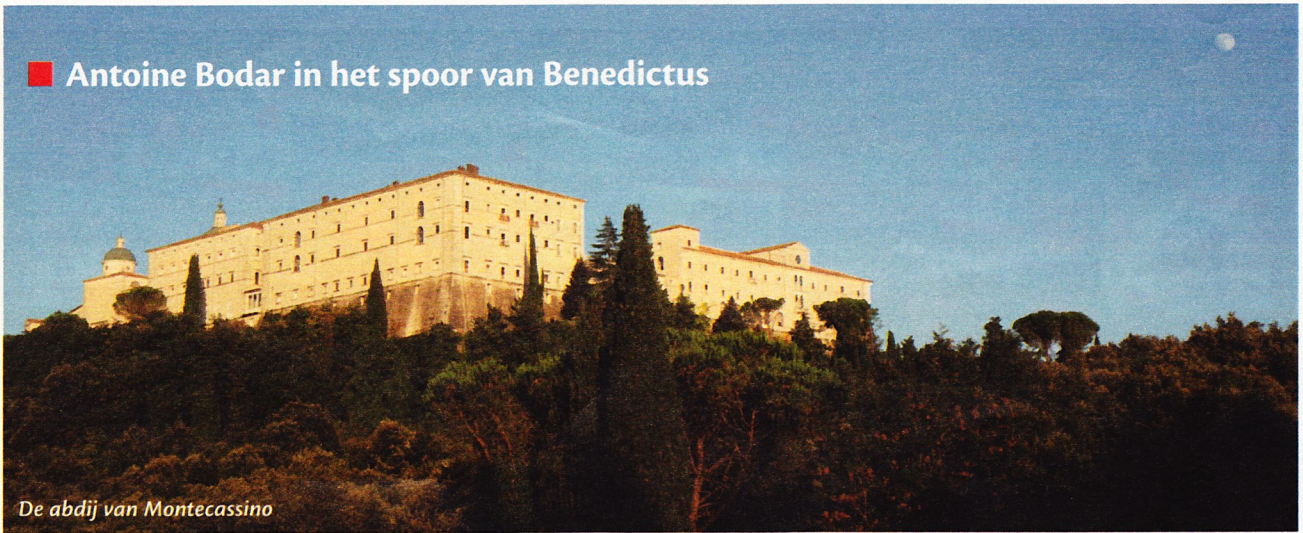
In onze tijd wordt veel nadruk gelegd op dat God ook te vinden is in de ogen van de medemens. Dat is juist, maar voorafgaand aan het

‘De mens wordt van nature opgetild naar God’

.....

omgaan met de medemens, gaat voor mij het omgaan met God. En dat is wat er in een goede liturgie gebeurt en zeker in de liturgie van de benedictijnen. De mens wordt van nature opgetild naar God. Het is in de laatste vijftig jaar in de katholieke kerk te lang om begrijpen alleen gegaan. Maar voorafgaand aan het begrijpen, is het gegrepen worden. Soberheid, kaalheid, zijn voor mij daarin belangrijk. “Less is more” zegt men graag over een modern kunstwerk. Hoe meer tot de kern beperkt, des te beter. Wat voor de kunsten opgaat, gaat op voor de liturgie en feitelijk voor het gehele leven.’ >

■ Antoine Bodar in het spoor van Benedictus

De abdij van Montecassino

De San Gregorio-kerk in Rome

Kloostergang in Fossanova

De Sant'Antimo-abbij

LOSGESLAGEN KERK

'Benedictus kwam uit Nursia, een plaatsje in Umbrië, 170 kilometer ten noorden van Rome. Op zijn twintigste ging hij in Rome letteren studeren, maar het beviel hem niet. De stad was in verval, letterlijk en figuurlijk. Benedictus ging terug naar zijn ouders en trok van daaruit naar Subiaco, waar hij kluizenaar en later abt werd.

Bijzonder aan Benedictus is de *Regel* die hij schreef in de loop van zijn leven; een praktische vertaling van het *Evangelie* en tegelijkertijd de grondslag voor zijn orde. We leven in een egotijdperk met weinig discipline. We houden niet van regels. Maar discipline is nog geen kadaverdiscipline. Bij de benedictijnen gaat het altijd om de maat, om de wijsheid en de mildheid in alle strengheid.

Als kind trok me het beschouwende kloosterleven al aan. Misschien zou ik wel monnik moeten worden.

Toen ik na omzwervingen in de chaotische en losgeslagen kerk van Nederland in de jaren tachtig regelmatig in Vaals kwam en er zelfs twee maanden woonde, dacht de abt dat ik wel zou intreden. Dat was in de periode dat ik zeker wist dat ik

'Bij de benedictijnen gaat het om de mildheid in alle strengheid'

priester wilde worden. Meer dan de roeping tot monnik gold voor mij de roeping tot priester en daarvan is een monnik nooit zeker, omdat de abt bepaalt of een monnik voor zijn abdij ook tot priester wordt gewijd. Ik denk dat ik wel geschikt ben voor een contemplatief leven, dus buiten de wereld, maar mijn leven was toen al gevorderd en mijn talenten bleken vooral communiceren en lesgeven. Daarom ben ik een monnik in de wereld geworden.'

WERKEN WAS BIDDEN

'Voor de serie hebben we twee weken door Europa gereden: er stond 4751 kilometer op de teller. Hoogtepunt van de reis was voor mij de eucharistieviering in Vaals. Ik was veertien dagen een pelgrim in een snelle automobiel geweest, zonder echt viering van liturgie. Soms moet een pelgrim zich wat inschikken, omdat een zekere snelheid geboden is. Ons budget was beperkt

waardoor wij in een korte periode heel veel opnamen maakten. Dat betekende dus dat mijn geestelijk leven vooral stak in het goed doen van de arbeid die ik geacht werd te verrichten. Mijn werken was mijn bidden. We reisden van het ene land naar het andere; van Italië naar Frankrijk, Duitsland en België. In Italië genoot ik van de stilte en de architectuur, bijvoorbeeld van de abdij Sant'Antimo in het Toscaanse landschap, vlakbij Siena. In Frankrijk was ik weer onder de indruk van de vroegere abdijen van Cluny en Fontenay. Ik droomde me weg in het gregoriaanse koor van Cluny, dat sinds de Franse Revolutie alleen nog een ruïne is en ik probeerde me in te voelen hoe het monnikenleven zou zijn geweest in de nu nog slechts bewaarde abdijsgebouwen van Fontenay. Indrukwekkend, sober, zonder enige versiering. Ik ben dankbaar dat dergelijke bouwwerken als erfgoed worden bewaard en ons als tekenen van christelijk leven herinneren aan een tijd die eens was en weer zal komen.'

[BODAR OP ZOEK NAAR BENEDICTUS | ZATERDAG | NPO 2 | RKK | 17.50]